

Vergaderjaar 2007–2008

24 587

Justitiële Inrichtingen

31 200 VI

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Justitie (VI) voor het jaar 2008

Nr. 245

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 januari 2008

Hierbij bied ik u, mede namens mijn ambtgenoten van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van Buitenlandse Zaken, van Defensie, en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, alsmede de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Staatssecretaris van Justitie, het rapport aan van het Europees Comité inzake de voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen (Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, hierna te noemen «CPT») naar aanleiding van het vierde reguliere bezoek aan het Koninkrijk der Nederlanden¹.

Het CPT heeft van 4 tot en met 14 juni 2007 een bezoek gebracht aan de drie landen van het Koninkrijk. Op 3 december 2007 is een driedelig rapport over dit bezoek verschenen. Het CPT heeft de Nederlandse regering verzocht binnen zes maanden na het uitbrengen van het rapport te reageren op de aanbevelingen, opmerkingen en verzoeken om informatie. De regering heeft nog niet op alle aanbevelingen van het CPT een standpunt bepaald en beraadt zich thans op een nadere reactie. Vooruitlopend hierop doe ik u hierbij een exemplaar toekomen van het rapport alsmede de eerste bevindingen van de zijde van de regering.

Het CPT is een onafhankelijk comité van de Raad van Europa dat bevoegd is plaatsen te bezoeken waar personen door een overheidsinstantie van hun vrijheid worden beroofd, zoals politiebureaus, penitentiaire inrichtingen, TBS-klinieken, verpleeg- en verzorgingshuizen, en plaatsen voor vreemdelingenbewaring. Het CPT heeft onbeperkte toegang tot elke plaats binnen de rechtsmacht van het Koninkrijk waar personen tegen hun wil worden vastgehouden. In de detentiefaciliteiten heeft het CPT toegang tot alle ruimtes. Tevens mag het CPT (onbegeleid) met iedereen spreken met wie het dit wenst, of dat nu gedetineerden of anderen betreft. Er rust een algemene verplichting op de nationale autoriteiten om alle informatie die het CPT relevant acht te overleggen. Het CPT heeft het Koninkrijk der Nederlanden reeds meerdere malen bezocht, te weten in 1992 (Neder-

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

land), 1994 (Nederlandse Antillen en Aruba), 1997 (Nederland en Nederlandse Antillen), 1999 (Nederlandse Antillen) en 2002 (Nederland en Nederlandse Antillen).

Tijdens dit bezoek heeft het CPT een bezoek afgelegd aan Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba. De delegatie die een bezoek bracht aan Nederland heeft het accent gelegd op politiebureaus, gevangenissen, justitiële jeugdinrichtingen en detentiefaciliteiten voor vreemdelingen. De delegatie bezocht de volgende plaatsen:

- politiecellen aan de Burgemeester Patijnlaan en de Hoefkade (Den Haag);
- politiecellen aan het Doelwater, de Schiedamseweg en het Zuidplein (Rotterdam);
- de terroristenafdelingen van de gevangenis «De Schie» en «Vught»;
- de detentieboten «Stockholm» in Rotterdam en «Kalmar» in Dordrecht;
- het uitzetcentrum op Rotterdam Airport; en
- de Rijksinrichting voor jeugdigen «De Hartelborgt».

Verder heeft het CPT gesproken met de personen vermeld in bijlage II van het bijgevoegde rapport.

Over het algemeen is het CPT zeer te spreken over de samenwerking met de nationale autoriteiten tijdens het bezoek (§§ 5–6). Men kreeg spoedig toegang tot de detentiefaciliteiten, men kon vertrouwelijk spreken met de gedetineerden en men kreeg toegang tot alle relevante documenten.

Het CPT doet wel een aantal aanbevelingen ter verbetering van de omstandigheden en behandeling van personen wier vrijheid is ontnomen. Hieronder worden analoog aan de indeling van het CPT-rapport enkele bevindingen van de zijde van de regering weergegeven.

Politiecellen

Ten aanzien van de opmerking van het CPT over de inval van natuurlijk licht in politiecellen (§ 14), wordt verwezen naar artikel 6, eerste lid, van de Regeling Politiecellencomplex. In dit artikel is geregeld dat een cel is voorzien van lichtopeningen die zodanig in de binnen- of buitenmuren zijn aangebracht dat de ingeslotene de dag- en nachtcyclus kan waarnemen. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zal het vorenstaande nog eens uitdrukkelijk als aandachtspunt in een brief aan de korpsbeheerders onder de aandacht brengen.

Ten aanzien van de opmerking van het CPT over inadequate ventilatie van politiecellen (§ 14), wordt benadrukt dat deze opmerking uitsluitend ziet op een individueel geval, namelijk het politiecellencomplex van Rotterdam Zuidplein. Dit cellencomplex zal in de nabije toekomst echter worden gerenoveerd, waarbij er vanuit mag worden gegaan dat de cellen alsdan voorzien zullen worden van een adequate ventilatie.

In § 19 doet het CPT een aanbeveling omtrent het notificeren van de vrijheidsberoving aan een derde. De regering handhaaft zijn standpunt ten aanzien van deze aanbeveling van het CPT. De toepassing van beperkingen en maatregelen in het belang van het onderzoek op grond van artikel 62, tweede lid, onderdeel a, van het Wetboek van Strafvordering geschiedt steeds alleen voor zover het belang van het onderzoek dit vereist. Zodra mogelijk, worden de beperkingen opgeheven. Dit wordt ook in het eerste lid van artikel 62 Sv tot uitdrukking gebracht: de in verzeke- ring gestelde verdachte wordt aan geen andere beperkingen onderworpen dan die in het belang van het onderzoek of in het belang der orde volstrekt

noodzakelijk zijn. De toepassing van artikel 62 is omgeven met de nodige waarborgen. Zo kan de verdachte een bezwaarschrift indienen tegen het bevel beperkingen bij de rechter. Het bevel wordt in afwachting van de rechterlijke beslissing niet uitgevoerd, tenzij degene die het bevel heeft gegeven een onverwijld uitvoering in het belang van het onderzoek volstrekt noodzakelijk acht (artikel 62a, vierde lid).

De regering onderschrijft de opmerking van het CPT dat de redenen voor beperkingen ten aanzien van contacten van de verdachte met derden moeten zijn gelegen in het belang van het onderzoek en dat de beperkingen niet dienen te zijn gericht op het bestraffen of onder druk zetten van de verdachte. Uit het voorgaande blijkt dat hieraan in Nederland wordt voldaan.

Ten aanzien van de aanbeveling van het CPT in § 20, kan worden gewezen op het volgende. Ingevolge artikel 27, eerste lid, van de Ambtsinstructie voor de politie, Koninklijke Marechaussee en buitengewoon opsporingsambtenaar geldt dat – voor zover het bij of krachtens het Wetboek van Strafvordering bepaalde zich hiertegen niet verzet – de ambtenaar een familielid of huisgenoot van een ingeslotene zo spoedig mogelijk op de hoogte stelt van de insluiting. In het geval de ingeslotene minderjarig is, doet hij dit uit eigen beweging, indien de ingeslotene meerderjarig is, doet hij dit slechts op verzoek van de ingeslotene. In een brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de korpsen zal deze aanbeveling van het CPT onder de aandacht worden gebracht, waarbij uitdrukkelijk ook aandacht gevraagd zal worden voor het op correcte wijze uitvoering geven aan het geregelde in artikel 27, eerste lid, van de Ambtsinstructie voor de politie, Koninklijke Marechaussee en buitengewoon opsporingsambtenaar.

Ten aanzien van de aanbeveling dat medische onderzoeken moeten plaatsvinden buiten gehoorsafstand (en zo mogelijk uit het zicht) van politiefunctionarissen (§ 23), geldt dat de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van oordeel is dat dit inderdaad het uitgangspunt dient te zijn, uiteraard voor zover de veiligheidssituatie dit toelaat. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zal in een brief aan de korpsen aandacht vragen voor dit uitgangspunt.

Ten aanzien van de aanbeveling van het CPT over het recht van een ingeslotene om een medisch onderzoek te laten verrichten door een eigen arts (§ 24) kan het volgende worden opgemerkt. In artikel 32, tweede lid, van de Ambtsinstructie voor de politie, Koninklijke Marechaussee en buitengewoon opsporingsambtenaar is geregeld dat «in het geval de ingeslotene vraagt om medische bijstand van zijn eigen arts, de ambtenaar de arts daarvan op de hoogte stelt». Uit de toelichting op artikel 32 van de Ambtsinstructie (Staatsblad 1994, 275, p. 26) blijkt het volgende: «Indien de ingeslotene vraagt om bijstand van zijn eigen arts, zal dit in de meeste gevallen geen problemen opleveren. De eigen arts van de ingeslotene zal als behandelend arts optreden. Indien deze arts of diens waarnemer verhinderd is of elders woonachtig, wordt de hulp van de dienstdoend adviserend geneeskundige ingeroepen. Zo daaraan de behoefte bestaat, kan de ambtenaar naast de eigen arts van de ingeslotene ook een dienstdoend adviserend geneeskundige raadplegen. De ontboden arts dient alle vrijheid te hebben de ingeslotene ter plaatse, in een besloten ruimte, te onderzoeken en te behandelen. Aan deze arts moeten de nodige faciliteiten ter beschikking worden gesteld om zijn werk goed te kunnen uitvoeren». In een brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de korpsen zal deze aanbeveling van het CPT onder de aandacht worden gebracht, waarbij uitdrukkelijk ook aandacht gevraagd zal worden voor het op correcte wijze uitvoering geven aan het

geregelde in artikel 32, tweede lid, van de Ambtsinstructie voor de politie, Koninklijke Marechaussee en buitengewoon opsporingsambtenaar.

Penitentiaire inrichtingen – algemeen

Het CPT beveelt aan een uitgebreid sanctieregister te introduceren in alle inrichtingen die onder het ministerie van Justitie vallen (§ 30).

De Nederlandse regering onderkent het belang van een goede registratie van alle sancties die aan personen die zijn ingesloten in justitiële inrichtingen zijn opgelegd. Met de inwerkingtreding van de Penitentiaire beginselenwet (Pbw) in 1999 is de verplichting voor elke inrichting om een sanctieregister bij te houden komen te vervallen. De Pbw bevat echter wel de verplichting voor de directeur van de inrichting van elke strafoplegging aantekening te houden. Deze vindt plaats in het dossier van de gedetineerde, niet in een register. Daarnaast is de directeur verplicht alle, voor de uitoefening van de taak van de commissie van toezicht belangrijke feiten en omstandigheden, met de commissie te bespreken.

Naar aanleiding van deze aanbeveling van het CPT wordt geïnventariseerd welke informatie hierover thans verder beschikbaar is. Mocht blijken dat de beschikbare informatie over deze sancties niet voldoende aanwezig is, of – indien aanwezig – onvoldoende inzicht biedt in de opgelegde sancties, dan wordt bezien op welke wijze tot een goede registratie kan worden gekomen.

Het CPT beveelt tevens aan dat geschiktere kleding wordt verstrekt aan gedetineerden die in afzondering worden geplaatst (§ 30).

In artikel 28 van de Regeling straf- en afzonderingscel penitentiaire inrichtingen is bepaald dat gedetineerden van rijksweg worden voorzien van kleding. Hieronder kan begrepen zijn zogenaamde scheurkleding, dat wil zeggen kleding die niet of nauwelijks gescheurd kan worden door de gedetineerde. Uiteraard dient het verblijf van een gedetineerde in een afzonderingscel – nu dit een maatregel is die uit beheersmatig oogpunt plaatsvindt – niet langer te duren dan strikt noodzakelijk is.

Nagegaan zal worden of de bestaande regeling voldoende concreet is om in de praktijk tot een zo veilig en humaan mogelijk verblijf van gedetineerden in een afzonderingscel te leiden. Mocht dat niet het geval zijn, dan wordt bezien of vermelde ministeriële regeling moet worden aangepast.

Het CPT doet de aanbeveling een uitgebreide procedure te ontwerpen hoe moet worden omgegaan met meldingen van mishandeling of slechte behandeling van gedetineerden, met inachtneming van beginselen die een zorgvuldige procedure moeten waarborgen (§§ 31–38).

De Nederlandse regering deelt de opvatting van het CPT dat een goede procedure in geval van mishandeling of slechte behandeling van gedetineerden van groot belang is. Ik wil er echter op wijzen dat een dergelijke procedure reeds bestaat. Bij circulaire van 9 januari 2003, kenmerk 5195514/02/DJI is bepaald dat het bevoegd gezag (de directeur van de inrichting), wanneer het kennis neemt van een (vermoedelijke) inbreuk op de integriteit, gepleegd door een medewerker van DJI, dit meldt aan het Bureau Integriteit en Veiligheid van DJI. Vervolgens kan dit bureau een feitenonderzoek of een disciplinair onderzoek instellen en zonodig een aanvraag van een strafrechtelijk onderzoek initiëren. Het Openbaar Ministerie kan dan – indien het feit in aanmerking komt om strafrechtelijk te worden onderzocht – besluiten een onderzoek te laten verrichten door de politie of Rijksrecherche. Nagegaan zal worden of deze procedure in de door het CPT gesignaleerde gevallen is gevolgd. Mocht blijken dat de vastgestelde procedure onvoldoende wordt nageleefd, dan wordt bezien hoe de procedure, of de naleving daarvan kan worden verbeterd.

Het CPT verzoekt tevens om aanvullende informatie over het gebruik van meerpersoonscellen (§ 25): de criteria voor de accommodatie van meerpersoonscellen, of extra staf is aangesteld in inrichtingen waar meerpersoonscelgebruik is ingevoerd, en over de oppervlakte van meerpersoonscellen. Aan het CPT zal de gevraagde informatie worden verschaft over de wijze waarop eenpersoonscellen in bestaande inrichtingen geschikt zijn gemaakt voor meerpersoonscelgebruik en de aanpassing van de programma's van eisen voor nieuw te bouwen inrichtingen ten behoeve van meerpersoonscelgebruik. Tevens zal worden aangegeven hoe de personele bezetting in de verschillende dienstvakken is uitgebreid ten behoeven van meerpersoonscelgebruik. De Kamer is bij verschillende gelegenheden geïnformeerd over de wijze waarop de intensivering van meerpersoonscelgebruik gestalte krijgt en heeft gekregen (bijv. TK 28 979, nrs. 8, 9 en 10).

Ten slotte heeft het CPT om aanvullende informatie verzocht over de vooruitgang en implementatie van «Detentie en Behandeling op Maat» (DBM, zie § 27). Het CPT zal op eenzelfde manier geïnformeerd worden als de Tweede Kamer middels de verzonden brieven Modernisering Gevangeniswezen van juni en november jl. (TK 24 587, nr. 236 en TK 24 587, nr. 225).

Terroristenafdelingen (TA)

Het CPT doet de aanbeveling een periodieke toetsing in te voeren van de plaatsing op de TA, gebaseerd op duidelijke in de wet vastgelegde criteria. Voorts beveelt het CPT aan de invoering van een uitgebreide risicotaxatie als basis voor plaatsing in de TA (§ 42).

Doel van de concentratie van personen met een terroristische achtergrond is te voorkomen dat deze personen in contact kunnen komen met andere categorieën gedetineerden. Daarmee wordt zowel het belang van de openbare orde en veiligheid gediend als het belang van orde en veiligheid in de inrichting(en). Door concentratie van personen met een terroristische achtergrond kan (verdere) radicalisering en rekrutering van andere categorieën gedetineerden worden voorkomen.

De selectieprocedure met betrekking tot de TA is neergelegd in de wijziging van de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden, in verband met het creëren van een bijzondere opvang voor terroristen d.d. 15 september 2006, nr. 5441965/06/DJI (RSPOG) (Staatscourant 18/09/2006, nr. 181). Hierbij zijn criteria – die zoveel mogelijk zijn geobjectiveerd – voor plaatsing op een TA bepaald (artikel 20a): (a) verdacht worden van een terroristisch misdrijf; (b) al dan niet onherroepelijk veroordeeld zijn wegens een terroristisch misdrijf en (c) verkondiging of verspreiding van boodschappen van radicalisering voor of tijdens de detentie.

Ten aanzien van gedetineerden die op grond van criterium (c) zijn geplaatst, neemt de selectiefunctionaris ambtshalve elke twaalf maanden een besluit omtrent de verlenging van het verblijf in een TA. De selectiefunctionaris laat zich in deze adviseren door een adviescommissie, bestaande uit een vertegenwoordiger van het Openbaar Ministerie, een vertegenwoordiger van het Korps Landelijke Politiediensten en een gedragsdeskundige.

De criteria onder (a) en (b) behoeven naar hun aard geen periodieke toetsing.

Een en ander neemt vanzelfsprekend niet weg dat ook voor de gedetineerden in een TA geldt dat, indien daartoe aanleiding bestaat, de selectiefunctionaris tussentijds tot overplaatsing kan besluiten. Een gedetineerde op een TA heeft verder conform artikel 18, eerste lid, Pbw het recht om bij de selectiefunctionaris (halfjaarlijks) een verzoek tot over-

plaatsing in te dienen. Tegen de beslissingen van de selectiefunctionaris staat steeds beroep open bij de beroepscommissie van de RSJ. Zoals aangegeven aan de Tweede Kamer (549767/07/DSP) zullen de TA drie jaar na ingebruikneming worden geëvalueerd. Bij deze evaluatie zal ook de selectie- en plaatsingsprocedure worden betrokken.

Het CPT wil bevestiging dat de twee isoleercellen in PI De Schie opnieuw zullen worden ingericht voordat ze in gebruik worden genomen (§ 43). Het gaat over de twee nieuw gebouwde strafcellen. Deze zijn niet voorzien van een regulier raam, maar van zogenaamde Solar tubes in het plafond. Deze voldoen niet. Besloten is ramen in de gevel aan te brengen. De aanvraag voor een bouwvergunning is nog in behandeling bij de gemeente Rotterdam. Wanneer de vergunning binnen is, kan het werk in uitvoering worden genomen. Dat zal naar verwachting nog een paar maanden gaan duren. In afwachting van deze wijziging is opdracht gegeven deze cellen niet te gebruiken.

Het CPT beveelt verder aan dat verbeteringen worden doorgevoerd met betrekking tot de ventilatie en verlichting in de TA in PI Vught (§ 44). De terroristenafdeling is gevestigd in een unit in een oud gebouw, dat beperkingen met zich meebrengt. Dat is de reden dat gestart is met de ontwikkeling van een unit in een nieuw gebouw. Naar verwachting zal die vervangende unit in 2009 worden opgeleverd. Voor de tussenliggende periode zijn tijdelijke maatregelen getroffen om de ventilatie en de licht-inval te verbeteren.

Het comité maakt verder enkele kritische kanttekeningen bij het van toepassing zijnde detentieregime: de veiligheidsmaatregelen bij contact tussen een gedetineerde en zijn advocaat (§ 50), de wijze waarop medische onderzoeken worden afgenomen (§ 52 en 53) en het dagprogramma van gedetineerden (§ 49). Detentie op een terroristenafdeling moet niet *de facto* hetzelfde zijn als detentie in isolatie (§ 47).

Het dagprogramma c.q. detentieregime binnen de TA valt binnen de kaders van de Penitentiaire beginselenwet, evenals de veiligheidsmaatregelen. Ook hier geldt dat in de evaluatie van de voorziening de regimairen en veiligheidsaspecten zullen worden betrokken. Van de veiligheidsaspecten maakt de wijze waarop de medische onderzoeken worden afgenomen onderdeel uit. Overigens merk ik op dat het uitgangspunt van het regime op de TA geen langdurige solitaire detentie behelst. Indien verantwoord worden de gedetineerden in staat gesteld gemeenschappelijk aan activiteiten deel te nemen.

Ten slotte ontvangt het CPT graag aanvullende informatie over de maatregelen die De Schie zal treffen teneinde te garanderen dat de enig overgebleven vrouwelijke gedetineerde op de terrorismeafdeling niet in volstrekte sociale isolatie is gedetineerd (§ 48). De betreffende vrouwelijke gedetineerde is inmiddels overgeplaatst naar de TA te Vught waarbij haar – rekening houdend met de geloofsovertuiging van de thans op de TA verblijvende gedetineerden – de gelegenheid wordt geboden aan gemeenschappelijke activiteiten deel te nemen met anderen. Dit kan in voorkomende gevallen betekenen dat zij de activiteiten met personeel verricht.

Vreemdelingendetentie

Het CPT wenst nader geïnformeerd te worden over het plan om het Uitzetcentrum (UC) op Rotterdam Airport te verplaatsen (§ 55). Ik kan bevestigen dat elders op het terrein van Rotterdam Airport een nieuw Detentiecentrum (DC) zal worden gebouwd ter vervanging van onder andere het door het CPT bezochte tijdelijke UC op dit terrein. De ingebruikname van deze nieuwbouw is gepland in juli 2010. De inrichting zal beschikken over

10 afdelingen met elk 32 meerpersoonscellen. Naast 6 afdelingen voor mannelijke vreemdelingen, zullen 2 afdelingen bestemd worden voor vrouwen en 2 afdelingen voor mannelijke gedetineerden die extra zorg- of beheersmaatregelen behoeven. Over het ontwerp van het gebouw kan nog geen uitsluitsel worden gegeven, omdat de aanbesteding nog niet is afgerond. Wanneer de aanbesteding gereed is, zal nadere informatie aan het CPT worden verstrekt.

Het CPT nodigt de Nederlandse regering uit om een absolute tijdslimiet te stellen aan elke vorm van bestuursrechtelijke vreemdelingenbewaring (§ 56). In de Vreemdelingenwet 2000 (artikel 59, vierde lid, Vw 2000) zijn de gevallen genoemd waarvoor een maximale termijn voor de vreemdelingenbewaring geldt. De bewaring duurt, indien de vreemdeling in procedure is (artikel 59, eerste lid, onder b, Vw 2000) of indien de bewaring gegrond is op het gegeven dat de vereiste papieren om tot verwijdering over te gaan voorhanden zijn of spoedig voorhanden zullen zijn (artikel 59, tweede lid, Vw 2000) niet langer dan vier weken. Indien voorafgaand aan de beslissing op de aanvraag toepassing is gegeven aan artikel 39 Vw 2000 (voornemenprocedure, ter zake van een asielverzoek) duurt de bewaring krachtens artikel 59, eerste lid, onder b, Vw 2000 (in afwachting zijn van een beslissing op de aanvraag) niet langer dan zes weken. In andere gevallen, waaronder begrepen een vrijheidsontnemende maatregel op grond van artikel 6, eerste en tweede lid, Vw 2000 stelt de regelgeving geen expliciete termijn. Dat betekent niet dat een ongelimiteerde duur van de maatregel geoorloofd is. De maatregel mag niet langer duren dan strikt noodzakelijk is met het oog op het beoogde doel en dient daarmee evenredig te zijn. Naarmate de maatregel voortduurt, wordt het belang van de vreemdeling om in vrijheid te worden gesteld groter. In de jurisprudentie van de rechterlijke toets wordt als vuistregel gehanteerd dat na zes maanden vreemdelingenbewaring het individuele belang van de vreemdeling in principe zwaarder weegt dan het algemene belang. De termijn van zes maanden kan overschreden worden indien er bijvoorbeeld sprake is van:

- Ongewenstverklaring of zware criminele antecedenten;
- Frustratie van de feitelijke uitzetting door agressief gedrag;
- Frustratie door de vreemdeling van het onderzoek naar de vaststelling van de identiteit of nationaliteit;
- Het feit dat de vreemdeling na de inbewaringstelling één of meerdere procedures ter verkrijging van een verblijfsvergunning is gaan voeren met het kennelijke doel om de uitzetting dan wel de verkrijging van een reisdocument te vertragen;
- Het feit dat bij het bereiken van de termijn van zes maanden een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid bestaat dat de vreemdeling op korte termijn wordt verwijderd.

Ik ben niet bereid om voor andere dan de in artikel 59, vierde lid, Vw 2000 genoemde gevallen een maximale termijn aan de duur van de maatregel te verbinden. Bij een vooraf vastgestelde eindtermijn bestaat de mogelijkheid dat in die wetenschap de vreemdeling mogelijk minder medewerking zal verlenen aan de terugkeer, omdat hij weet dat de terugkeer zonder zijn medewerking niet gemakkelijk gerealiseerd wordt en opheffing van de maatregel volgt als hij de termijn uitzit. Overigens kan de vreemdeling door mee te werken aan zijn vertrek de duur van de maatregel verkorten. Het CPT wijst erop dat in de meerderheid van de Europese landen een maximale termijn is verbonden aan de duur van de bewaring. In dat verband is relevant te vermelden dat in het kader van de behandeling van het Richtlijnvoorstel voor gemeenschappelijke normen en procedures voor terugkeer door zowel de Raad van de Europese Unie als het Europees Parlement wordt gesproken over de duur van vrijheidsontnemende maatregelen. Mocht dit voorstel resulteren in regelgeving, is Nederland daar uiteraard aan gehouden.

Het CPT doet de aanbeveling aan de Nederlandse regering zo snel mogelijk het gebruik van detentieboten te staken (§ 58). In de tussentijd beveelt het CPT aan om maatregelen te nemen om de luchtvochtigheid op de «Stockholm» en de «Kalmar» te verlagen, om een betere luchtplaats te realiseren voor vreemdelingen die in afzondering verblijven en om alle luchtplaatsen te voorzien van beschutte plekken tegen weersinvloeden. De Staatssecretaris van Justitie heeft bij de beantwoording van de vragen van het lid Verdonk (Verdonk) van 14 november 2007 over vermeende onderhandelingen om «bajesboten» over te dragen aan Engeland (846), aangegeven dat met de recente ingebruikneming van het detentiecentrum in Alphen aan de Rijn en de detentieplatforms in Zaandam, er voldoende structurele bewaringscapaciteit is om te kunnen overwegen de detentieboot Stockholm over te dragen aan het Verenigd Koninkrijk. Over deze overdracht is nog geen besluit genomen. De detentieboot Stockholm zal hoe dan ook uiterlijk medio 2009 buiten gebruik worden gesteld. De detentieboot Kalmar is pas in 2007 in gebruik genomen en voldoet aan alle daaraan te stellen eisen. Voor eventuele buitengebruikstelling van deze boot, eerder dan de voorziene periode van vijf jaar na ingebruikneming, bestaan nog geen concrete plannen.

DJI heeft inmiddels betere luchtplaatsen gerealiseerd voor vreemdelingen die in afzondering verblijven op de detentieboten en is bezig om de luchtplaatsen op en bij de detentieboten te voorzien van beschutte plekken. De luchtvochtigheid is nooit een probleem geweest op de «Stockholm» of de «Kalmar».

Verder wil het CPT graag een nadere onderbouwing ontvangen van het besluit om vreemdelingeninrichtingen te classificeren als huizen van bewaring (§ 61).

Artikel 5.4, eerste lid, van hoofdstuk A5 «vrijheidsbeperkende en vrijheidsontnemende maatregelen» van het Vreemdelingenbesluit 2000 bepaalt dat bewaring op grond van artikel 59 Vw 2000 ten uitvoer wordt gelegd op een politiebureau, een cel van de Koninklijke Marechaussee, in een huis van bewaring of een ruimte of plaats zoals is bedoeld in artikel 6, tweede lid, of artikel 58, eerste lid, van de wet. Artikel 9, tweede lid, onder d, Pbw bepaalt dat personen in vreemdelingenbewaring kunnen worden opgenomen in huizen van bewaring.

Het CPT doet de aanbeveling aan de Nederlandse regering om de benadering ten aanzien van bestuursrechtelijke vreemdelingenbewaring te heroverwegen (§ 62). Vreemdelingen zouden in principe toegang dienen te hebben tot een regime van algehele gemeenschap. De aanvullende beperkingen voor vreemdelingen op de inkomstenafdeling dienen te worden heroverwogen.

Vrijheidsontneming ex artikel 6 Vw 2000 (na toegangswijgering) wordt ten uitvoer gelegd in een locatie waar het Reglement regime grenslogies van toepassing is. Dit regime is destijds specifiek voor deze doelgroep ontworpen. Het regime heeft als kenmerk dat de interne bewegingsvrijheid zo ruim mogelijk is. Dit betekent dat gedetineerden bijvoorbeeld pas 's avonds worden ingesloten in hun cel.

Vreemdelingenbewaring ex artikel 59 Vw 2000 wordt ten uitvoer gelegd in een Huis van Bewaring. De kaders worden in dat geval gevormd door de Penitentiaire beginselenwet die ook van toepassing is op voorlopig gehechte of veroordeelde personen. Hierbij moet echter wel worden aangetekend dat het dagprogramma in inrichtingen voor vreemdelingenbewaring ten opzichte van reguliere Huizen van Bewaring in de regel meer uren buiten de cel omvat.

Ik ben voornemens om te bezien of er meer uniformiteit zou kunnen worden gebracht in de verschillende regimes die van toepassing zijn op vrijheidsontnemende maatregelen ten aanzien van vreemdelingen. Ik onderschrijf daarbij het door het CPT genoemde belang om de bijzondere

aard van de vreemdelingenbewaring in het gevoerde regime tot uitdrukking te laten komen, en zal de aanbevelingen van het CPT hieromtrent bij de beleidsontwikkeling betrekken. In de loop van 2008 zullen op dit terrein beleidsvoorstellen worden ontwikkeld.

Het CPT constateerde tijdens het bezoek aan het UC te Rotterdam dat niet altijd elke afdeling bemenst werd door tenminste één DJI-pool gevangenisbewaarder (naast privaat beveiligingspersoneel, zie § 66). De regering constateert dat het streven erop is gericht om de verhouding per detentie-locatie ongeveer één DJI-pool gevangenisbewaarder op één private bewaarder te laten zijn. Overigens is het zo, dat zowel het private als DJI-pool personeel op basis van dezelfde competenties en wervings- en selectiecriteria wordt aangesteld.

Volgens het CPT is de training van privaat beveiligingspersoneel niet toereikend (§ 67). Ik onderschrijf deze stelling niet. De verplichte opleiding «detentietoezichthouder» voor privaat beveiligingspersoneel in de DBV-inrichtingen is in het najaar van 2007 uitgebreid. Deze opleiding besloeg voorheen 15 dagdelen en is uitgebreid naar 34 dagdelen. Er is meer aandacht voor rapporteren en voor de vertaling van het (vreemdelingen)recht naar de praktische situatie, specifiekere aandacht voor multiculturele communicatie. Ook wordt het thema communicatie en agressie-beheersing meer praktisch vormgegeven tijdens de opleiding. Naast deze opleiding dient het private beveiligingspersoneel tijdens het eerste jaar het diploma voor de opleiding «MBO-beveiliging niveau 2» te behalen. Als zij dit diploma niet binnen het eerste jaar hebben gehaald, zijn zij niet langer bevoegd om als beveiliging te worden ingezet in een DBV-inrichting.

Verder doet het CPT de aanbeveling aan de Nederlandse regering om onmiddellijk op te houden met het boeien van gedetineerde vreemdelingen, die herhaaldelijk knoeien met de sprinklerinstallatie op de detentieboden Kalmar en Stockholm. Dergelijke gedetineerden zouden zonder vertragingen moeten worden overgeplaatst naar een passende alternatieve voorziening.

Toegepast zijn polsbanden en enkelbanden die behoren tot de volgens de «Regeling mechanische middelen in penitentiaire inrichtingen», toegestane mechanische middelen in penitentiaire inrichtingen.

Gebleken is dat in het door het CPT geconstateerde geval de toegepaste mechanische middelen zijn aangebracht op 27 mei 2007 en aangebleven totdat het transport naar de Landelijke afzonderingsafdeling mogelijk was op, 28 mei 2007 (totale duur 18 uur). Mechanische middelen zijn nooit geoorloofd als straf en worden nimmer toegepast als straf. Op grond van artikel 33 Pbw is het een maatregel, noodzakelijk ter afwending van een van de gedetineerde uitgaand ernstig gevaar voor diens gezondheid (bijv. zelfverwonding met een scherp onderdeel van de sprinkler) of voor de veiligheid van anderen dan de gedetineerde in eerste instantie voor de duur van 24 uur (kan met 24 uur worden verlengd).

Ook in de door het CPT aangehaalde casus werd aan deze wettelijke verplichting voldaan. Het CPT merkt echter terecht op dat nu de afzonderingscellen op de detentieboden zijn uitgerust met sprinklerkoppen, deze cellen weliswaar brandveilig, maar niet fysiek veilig zijn. Het vernielen van de sprinklerkop heeft als risico dat de vreemdeling zich aan scherpe onderdelen kan verwonden. Door dan ter voorkoming van dit risico gebruik te maken van de mechanische middelen (ex artikel 33 Pbw), in afwachting van doorplaatsing naar een andere inrichting, wordt betrokkene in dit geval aan grotere beperkingen onderworpen dan in vergelijking met een gedetineerde die voor hetzelfde feit in een wel fysiek veilige afzonderingscel, zonder sprinkler verblijft.

Naar aanleiding van de opmerkingen van het CPT wordt voortaan in de situatie dat de vreemdeling aangeeft de sprinkler te vernielen of daartoe

een poging onderneemt, deze onmiddellijk overgeplaatst naar een inrichting met een afzonderingscel zonder sprinkler.

Het CPT doet de aanbeveling dat 24 uur per dag op de detentieboten en op het UC Rotterdam iemand beschikbaar is voor het verlenen van eerste hulp, bij voorkeur een verpleegkundige. Verder dient er altijd een arts bereikbaar te zijn.

Aan deze eisen wordt in de praktijk mijns inziens voldaan, gelet op het volgende. Dagelijks van 7:30 uur tot 22 uur zijn verpleegkundigen aanwezig in het UC Rotterdam en op de detentieboten. Een arts houdt in het UC op 4 dagdelen per week en op de boten op 7 dagdelen per week spreekuur. Tijdens de overige uren is het executieve personeel verantwoordelijk voor het verlenen van eerste hulp of het organiseren van een arts en/of ambulance. Een spoedarts is tijdens de overige uren bereikbaar en op afroep beschikbaar voor de detentieboten en het UC Rotterdam. Voor het overige bestaat altijd de mogelijkheid gebruik te maken van de reguliere diensten voor spoedeisende hulp via het alarmnummer 112.

Het CPT wil eveneens een reactie ontvangen van de Nederlandse regering over de mogelijkheden voor doorplaatsing van vreemdelingen met een ernstige psychiatrische zorgvraag (§ 71). Op indicatie van een psychiater van het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) wordt een vreemdeling doorgeplaatst naar een geëigende bijzondere zorgdifferentiatie binnen een inrichting van het gevangeniswezen (bijvoorbeeld de Individuele begeleidingsafdeling of de Forensische Observatie- en Begeleidingsafdeling). Indien deze plaatsing niet onmiddellijk gerealiseerd kan worden in verband met de beschikbare capaciteit aldaar, dan wordt de vreemdeling zo spoedig mogelijk overgeplaatst naar een Extra Zorgafdeling in het Uitzetcentrum of het detentiecentrum Zeist. Overigens is het zo dat in alle detentie- en uitzetcentra een zogenaamd psycho-medisch overleg functioneert. Een team van 1ste en 2de lijns zorg (arts, psycholoog, psychiater en verpleegkundige zorg) overlegt periodiek omtrent zorgbehoevende vreemdelingen, dan wel adviseert de directie omtrent het psychosociale klimaat in de centra.

Het CPT nodigt de Nederlandse regering uit om de mogelijkheden van uitbreiding van de bezoeksregeling van 1 naar 2 uur per week te verkennen (§ 72). De Nederlandse regering zal de mogelijkheden voor uitbreiding van de bezoeksregeling onderzoeken. Indien de vreemdeling bezoek uit het buitenland verwacht, wordt coulant met de bezoeksregeling omgegaan, zowel in tijdsduur als in tijdstip.

Ten slotte doet het CPT de aanbeveling aan de Nederlandse regering om de toegang tot de telefoon en de mogelijkheid van andere communicatie te toetsen (§ 72).

Bij binnenkomst van een vreemdeling in de inrichting krijgt iedere vreemdeling een telefoonkaart van € 5 uitgereikt. Collect-call bellen is mogelijk in het UC Zestienhoven en op de Stockholm. De Kalmar heeft een andere provider, zodat collect-call bellen daar nog niet mogelijk is. De mogelijkheden hiervoor zullen worden onderzocht. De vreemdeling heeft dagelijks de mogelijkheid tijdens de recreatie momenten te telefoneren en kan van zijn wekelijks zakgeld van € 7,50 telefoonbudgetkaarten kopen.

Justitiële jeugdinrichtingen

Het CPT wijst erop dat jeugdigen in de leeftijd 16–18 jaar regelmatig tussen de 10 en 14 dagen in een politiecel verblijven (§ 8). Het uitgangspunt is dat jeugdigen zo kort mogelijk in een politiecel verblijven. Indien er tekort aan capaciteit is in de justitiële jeugdinrichting (JJJ) kan, op grond van artikel 16a van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (Bjj), een

jeugdige voor de maximale duur van 10 dagen zijn plaatsing in een JJI afwachten in een politiecel. De JJI-capaciteit is de afgelopen jaren gegroeid van een gemiddeld aantal plaatsen van 2292 in het jaar 2002 tot een gemiddeld aantal plaatsen van 2769 in het jaar 2007. Met ingang van 1 januari 2008 zullen jeugdigen op civielrechtelijke titel worden opgenomen in gesloten jeugdzorginstellingen. Er is een overgangperiode tot 1 januari 2010 waarin jongeren op civielrechtelijke titel nog in JJI's geplaatst kunnen worden. Op termijn zal de capaciteit van de JJI's in beginsel uitsluitend beschikbaar zijn voor strafrechtelijk geplaatste jongeren. Dit maakt het mogelijk om vraag en aanbod beter met elkaar in overeenstemming te brengen. In de huidige situatie kan het voorkomen dat een strafrechtelijk geplaatste jeugdige wegens pieken in het totale aanbod van te plaatsen jeugdigen, dat mede bepaald wordt door het aanbod van civielrechtelijke crisisplaatsingen, in een politiecel verblijft. Naar mijn mening wordt hiermee maximale invulling gegeven aan het uitgangspunt dat jeugdigen zo kort mogelijk in een politiecel verblijven.

Het CPT beveelt aan om in De Hartelborgt de uitrusting van de isoleercellen alsmede de mogelijkheid om te luchten te verbeteren (§ 79).

Plaatsing in een isoleercel (afzonderingscel) kan geschieden wanneer

- a. dit in het belang is van de orde of de veiligheid van de inrichting dan wel van een ongestoorde tenuitvoerlegging van de vrijheidsbeneming noodzakelijk is;
- b. indien dit ter bescherming van de betrokken jeugdige noodzakelijk is (artikel 25 jo. 24 Bjj) en de tenuitvoerlegging niet in een normale verblijfsruimte kan plaatsvinden (Regeling straf- en afzonderingscel justitiële jeugdinrichtingen, artikel 3).

Teneinde de veiligheid te kunnen waarborgen en risico's zoveel mogelijk uit te sluiten zijn afzonderingscellen prikkelarm ingericht. Op de betreffende locatie zijn in de afzonderingscel beschikbaar: toilet, matras, kussen, 2 scheurdekens, 1 scheurhemd, 2 bekertjes water, toiletpapier. In de afzonderingscel is een zitverhoging ingebouwd. Bezien zal worden of uitbreiding van de inrichting van deze cellen wenselijk en haalbaar is gegeven het doel van het verblijf en met name gegeven de veiligheid van jeugdigen die daar verblijven.

Het CPT vraagt eveneens aandacht voor de wijze waarop de vrijheidsbeneming van jeugdigen in justitiële jeugdinrichtingen gestalte krijgt (bijvoorbeeld ten aanzien van geïndividualiseerd pedagogische verblijfs- of behandelplannen en ten aanzien van het waarborgen van afdoende gekwalificeerd personeel, zie §§ 81 en 85). Allereerst merkt de Regering op dat naar aanleiding van recente rapporten van de gezamenlijke Inspecties alsook van de Algemene Rekenkamer verdere verbeterplannen voor de kwaliteit van de justitiële jeugdinrichtingen ter hand zijn genomen. Ik verwijs daartoe naar de brieven van 10 september 2007 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2006–2007, 24 587, nr. 232) en 4 oktober 2007 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 31 215, nrs. 1–2). De aanbevelingen van het CPT zijn in lijn met deze rapporten. Er wordt hoger gekwalificeerd personeel geworven en zittend personeel wordt bijgeschoold. Er komt meer tijd en aandacht voor een individuele bejegening van de jeugdige. Zo worden eerder verblijfsplannen opgesteld, waarin wordt ingegaan op de individuele behoeften van de jeugdige. Dit verblijfsplan gaat onderdeel uitmaken van een breder trajectplan, dat meer rekening houdt met het traject dat vooraf ging aan de plaatsing in een JJI en ook de fase van nazorg omvat. Hiermee wordt beoogd de continuïteit van de begeleiding van intramuraal naar extramuraal te borgen. Tevens wordt een samenhangend palet van gedragsinterventies ontwikkeld dat na (voorlopige) erkenning door de Erkenningscommissie gedragsinterventies Justitie wordt aangeboden. De toets door de Erkenningscommissie leidt er tevens toe dat het aanbod geharmoniseerd wordt. Er wordt daarbij geïnvesteerd in

wetenschappelijk onderzoek met als doel effectievere interventies aan te bieden. Voorts zal de documentatie van zowel de individuele dossiers, als van de registers worden verbeterd.

Ten aanzien van de aanbeveling van het CPT om een alomvattend medisch dossier van FOBA-gedetineerden aan te leggen (§ 95), merk ik het volgende op. Met betrekking tot medische dossiers geldt dat, net als buiten een justitiële inrichting, de medische dossiers gescheiden dienen te zijn van de andere dossiers. Dit is vastgelegd in Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek in regels over de overeenkomst inzake de geneeskundige behandeling. De hulpverlener dient er voor zorg te dragen dat inlichtingen over de patiënt niet aan anderen dan de patiënt vertrekt worden uit hoofde van zijn geheimhoudingsplicht.

Het CPT is van oordeel dat de staf van de inrichting actief betrokken moet zijn bij jeugdigen tijdens hun verblijf in de isoleercel (§ 87). Ik deel de mening van het CPT dat ook gedurende een periode van afzondering er voldoende interactie tussen personeel en jeugdige dient te zijn. Dit is ook neergelegd in artikel 25, vijfde lid, Bjj. In aanvulling hierop is in de Regeling straf- en afzonderingscel justitiële jeugdinrichtingen onder meer bepaald dat een jongere gedurende zijn verblijf in de afzonderingscel recht heeft op een uur luchten per dag, hij zich tweemaal per dag persoonlijk kan verzorgen en hem geregeld maaltijden worden verstrekt. Tevens is bepaald dat de directeur dagelijks (ook in het weekeinde) op de hoogte wordt gesteld van de toestand van de jongere. Deze informatieverplichting garandeert een dagelijkse controle op de noodzaak van de afzonderingsmaatregel en de voortzetting daarvan. Tevens is bepaald dat ingeval van medische of gedragsmatige problematiek een arts of verpleegkundige dan wel een jeugdpsychiater of gedragsdeskundige de jongere regelmatig bezoekt. Ingeval van zelfdestructief gedrag of het vermoeden hiervan wordt tenminste 1x per uur de toestand nagegaan. Bij gelegenheid van de aanpassing van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen en de uitvoeringsregelingen wordt gezien of vaste contactmomenten moeten worden opgenomen.

Verder maakt het CPT een aantal opmerkingen over het onderscheid tussen maatregelen om de orde te handhaven en disciplinaire maatregelen (§ 86) en de wenselijkheid van het afgeven van een signaal aan de staf van «De Hartelborgt» dat alleen die maatregelen kunnen worden opgelegd die worden omschreven in de relevante (wettelijke) regelingen (§ 88). Het CPT maakt terecht onderscheid tussen een ordemaatregel en een disciplinaire straf. In het eerste geval dient de maatregel om de orde en veiligheid in de inrichting te herstellen, terwijl een disciplinaire straf bedoeld is om ongewenst gedrag van de jeugdige te corrigeren. Bij aanpassing van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen wordt de bevoegdheid tot het nemen van een maatregel herzien. Voor een aanpassing van de gronden zie ik geen aanleiding. In het licht van de kwaliteitsverbetering zal ik het systeem van maatregelen en straffen nogmaals onder de aandacht brengen van de medewerkers van de justitiële jeugdinrichtingen. Daarbij zal ik betrekken dat slechts de bij de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen en bij de huisregels genoemde straffen kunnen worden opgelegd.

Tevens vraagt het CPT aandacht voor het gebruik van handboeien en andere mechanische dwangmiddelen (§§ 90, 91 en 92). Deze middelen kunnen slechts op beperkte wettelijke gronden en na individuele afweging in het concrete geval worden toegepast. De praktijk laat helaas zien dat deze bevoegdheid niet gemist kan worden. In de geweldsinstructie is geregeld dat het de bevoegdheid is van een personeelslid of medewerker om handboeien aan te brengen, bijvoorbeeld wanneer sprake is van

vervoer of een interne overplaatsing. Zoals aangegeven dient daarbij terughoudendheid te worden betracht.

Het CPT doet de aanbeveling om een speciaal register te introduceren waarin informatie wordt vastgelegd over de toepassing van mechanische dwangmiddelen (§ 93). In de Regeling toepassing mechanische middelen jeugdigen van de Minister van Justitie is vastgelegd dat de directeur een protocol vaststelt voor de toepassing van mechanische dwangmiddelen. In elk geval moet in het protocol opgenomen zijn de wijze van verslaglegging inzake de toestand van de jeugdige. Ook opgenomen dient te zijn de wijze waarop de besluitvorming tot stand komt, de aanvang, de continuering, de wijziging en beëindiging van de toepassing. Zodoende wordt in deze regeling bepaald dat belangrijke informatie over de toepassing van mechanische middelen geregistreerd dient te worden. Aan de aanbeveling van het CPT om belangrijke informatie in een speciaal register te registreren wordt in zoverre voldaan dat deze informatie inderdaad geregistreerd wordt, alleen niet in een speciaal hiervoor opgezet register. In overleg met de inrichtingsdirecteuren zal bezien worden, of een dergelijk register wenselijk is en moet worden voorgeschreven.

Het CPT doet de aanbeveling om duidelijke aanwijzingen te geven aan de staf over het juiste gebruik van een zogenaamde «time-out» maatregel (§ 89). Bij gelegenheid van de aanpassing van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen wordt voorzien in een wettelijke grondslag voor een time-out. Er komt derhalve een wettelijke basis voor de reeds gegroeide praktijk: de time-out maatregel. De time-out-voorziening is een korte en minimaal ingrijpende pedagogische maatregel waarbij de jeugdige kortstondig buiten de groep wordt geplaatst om daarmee het gedrag van de jeugdige in gunstige zin te beïnvloeden. De toepassing van deze maatregel staat in het teken van de opvoeding van de jeugdige. Anders dan bij de ordemaatregelen het geval is, ligt de nadruk bij de toepassing van de time-out-maatregel niet zozeer op het herstellen van orde en rust in de groep. Centraal staat de gedragsbeïnvloeding van de jeugdige en het leereffect dat van de toepassing uitgaat. Deze zijn er op gericht duidelijk te maken dat bepaalde handelwijzen van een jeugdige consequenties met zich brengen.

Ten slotte vraagt het CPT aandacht voor een incident in de Talie (§ 84) waarbij het – naar ik aanneem – gaat om een jeugdige, die wegens bedreiging met een terroristisch misdrijf is veroordeeld tot een pij-maatregel en op de FOBA is geplaatst zonder dat zijn gedrag in de inrichting daartoe aanleiding gaf. Het CPT heeft geconstateerd dat hij 22 uur op zijn kamer is gehouden vanwege het risico dat hij andere jongeren zou rekruteren voor gewelddadig religieus fundamentalisme. Het CPT merkt op dat er geen aanwijzingen gevonden zijn dat hij daadwerkelijke pogingen hiertoe heeft ondernomen. Bovendien heeft hij eerder in Vught onder een normaal regime verbleven. Het CPT vindt deze isolatie zeer ingrijpend, temeer daar niet eerst minder drastische maatregelen zijn getroffen.

In algemene zin merk ik op dat rekrutering voor gewelddadige vormen van fundamentalisme (Jihad) zodanig bedreigend is voor de veiligheid van de andere jongeren en het personeel in de inrichting, dat ingrijpende preventieve maatregelen voorstelbaar zijn. Justitie is immers ook verantwoordelijk voor de veiligheid van de onder haar verantwoordelijkheid verblijvende jeugdigen. Uit de informatie van het CPT is niet zonder meer af te leiden om welke jeugdige het gaat. Waarschijnlijk gaat het om twee jeugdigen die zijn veroordeeld tot de pij-maatregel wegens terroristische activiteiten en in De Hartelborgt zijn geplaatst. Beide jeugdigen hebben in hun gedrag veel overeenkomst vertoond en zijn ook vergelijkbaar bejegend.

Van een van beiden is bekend dat hij aanvankelijk op de Forensische Observatie en Begeleiding Afdeling is geplaatst om hem te observeren en zodoende zicht te krijgen op zijn gedrag en onderliggende problematiek. Vervolgens is hij in de justitiële jeugdinrichting De Ley in Vught geplaatst, waar hij echter daadwerkelijk pogingen heeft ondernomen om andere jongeren voor de Jihad te werven. Het gedrag inzake de werving voor de Jihad kan het gevolg zijn van een onderliggende problematiek die behandeling vraagt. Vervolgens is hij geselecteerd voor intensieve behandeling in De Hartelborgt. De Talie is een afdeling voor intensieve behandeling als bedoeld in artikel 22b van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen. Daar is ook de andere jeugdige die wegens terroristische activiteiten is veroordeeld, geplaatst. Op deze behandelafdeling worden jeugdigen opgenomen die vanwege hun onderliggende problematiek (nog) niet geschikt zijn voor verblijf en behandeling op de groep. De plaatsing geschiedt alleen indien dit noodzakelijk is ter stabilisatie en behandeling van de jeugdige. In een prikkelarme omgeving wordt de jeugdige voorbereid op toeleiding naar een reguliere behandeling met verblijf op de groep. De jeugdige neemt gedurende tenminste zes uren per dag door de week en gedurende het weekeinde tenminste vier uren per dag deel aan gemeenschappelijke activiteiten. De inrichting heeft deze activiteiten ook aangeboden, maar beide betrokken jeugdigen hebben medewerking geweigerd en hebben afgezien van deelname. Het afdelingshoofd heeft regelmatig gesprekken gevoerd met de jeugdigen. Ook de gedragsdeskundige heeft contactmomenten gehad die bij de jeugdigen niet tot de overtuiging hebben geleid dat zij weer aan alle activiteiten zouden deelnemen. Dit kan ertoe hebben geleid dat zij langer dan de wettelijke norm op hun kamer hebben verbleven.

Nederlandse Antillen en Aruba

Het kabinet maakt zich ernstig zorgen over de bevindingen van het CPT die het gevangeniswezen en de politiecellen van respectievelijk Aruba en de Nederlandse Antillen betreffen.

Indachtig artikel 41, eerste lid, van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden behartigen Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba zelfstandig hun eigen aangelegenheden, waaronder ook de rechtshandhaving en rechtspleging.

Volgens artikel 3, eerste lid, onder b, van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden zijn de buitenlandse betrekkingen echter een Koninkrijksaangelegenheid. De bevindingen van het CPT hebben een mogelijke uitwerking op de internationale positie van het Koninkrijk. Het Koninkrijk is immers volkenrechtelijk verantwoordelijk voor het nakomen van internationale verplichtingen. Daarnaast is het een taak van het Koninkrijk om indachtig artikel 43, tweede lid, van het Statuut de fundamentele menselijke rechten en vrijheden, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van bestuur te waarborgen. Om deze redenen is het Koninkrijk gelegitimeerd om de landen te wijzen op de geconstateerde problemen en te bevorderen dat het nodige wordt verricht om hier een einde aan te maken. De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zal, conform het besluit van de Rijksministerraad, de Gouverneurs van Aruba en de Nederlandse Antillen verzoeken nauwlettend toe te zien op het implementeren van zodanige maatregelen in het gevangeniswezen door de landen, dat de geconstateerde problemen worden opgelost. De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zal de Gouverneurs verzoeken hierover halfjaarlijks rapporteren.

Nederland zal in het kader van artikel 36 van het Statuut zonedig bijstand leveren.

Naar aanleiding van de CPT-bevindingen heeft de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties eveneens de Ministers van Justitie van beide landen formeel per brief verzocht uiterlijk 10 januari 2008 een reactie te geven op de bevindingen. In deze brief heeft de staatssecretaris nadrukkelijk gewezen op de ernst van de bevindingen en de noodzaak om op zeer korte termijn maatregelen te treffen die er voor zorgen dat het gevangeniswezen en de politiecellen in beide landen volledig worden aangepast aan de normen die het CPT stelt. De Nederlands-Antilliaanse Minister van Justitie geeft in zijn reactie aan de bezorgdheid van de Nederlandse bewindspersonen te delen. Hij gaat vervolgens in op de maatregelen die inmiddels zijn genomen en de plannen die ter verbetering van de situatie worden gemaakt en uitgevoerd. In het kader van Plan Veiligheid Nederlandse Antillen zijn verschillende verbeterplannen opgesteld waarin een duurzame verbetering van de bedrijfsvoering van onder meer het gevangeniswezen wordt nagestreefd. Hierbij wordt naast onderhoud van gebouwen onder andere ook gekeken naar opleiding van personeel. Ook gaat de minister in op concrete maatregelen die inmiddels zijn genomen naar aanleiding van het CPT-bezoek in juni vorig jaar. De verschillende opmerkingen van bouwtechnische aard zullen zo snel mogelijk worden aangepakt. In een aantal gevallen is dit reeds gebeurd. De politiecellen op Bonaire zijn bijvoorbeeld weer in een goede staat gebracht zodat ze weer aan de normen voldoen. Hiernaast zal de minister bijvoorbeeld ook het Openbaar Ministerie instrueren om politieambtenaren nadrukkelijk erop te wijzen conform geldende regelgeving verdachten te bejegenen. De Antilliaanse Minister van Justitie constateert tot slot dat de beschikbare middelen (zowel de door Nederland beschikbare samenwerkingsmiddelen als de eigen financiële en personele mogelijkheden) onvoldoende zijn om de geconstateerde problemen aan te pakken.

In de Ministeriële Stuurgroep voor Plan Veiligheid Nederlandse Antillen die op 21 januari jl. op Sint Maarten plaatsvond, is ook het CPT-rapport aan de orde geweest. De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft tijdens deze vergadering een bedrag van € 9,5 miljoen extra toegezegd voor het gevangeniswezen op de Nederlandse Antillen.

De Arubaanse Minister van Justitie geeft in zijn reactie aan dat direct na het bezoek van het CPT actie is ondernomen. Vanwege geconstateerde tekortkomingen in de politiecellen in Oranjestad zijn deze gesloten, waarna direct een plan van aanpak is opgesteld. Hiervoor zijn ook middelen vanuit het samenwerkingsprogramma Rechtshandhaving vrijgemaakt. De Arubaanse Minister van Justitie geeft bovendien aan dat naast het aanpakken van de door het CPT geconstateerde tekortkomingen, ook een Toezichtcommissie Cellen, Bejegening gedetineerden en «indocumentados» wordt ingesteld. Deze commissie zal naast het fysieke gedeelte in het CPT-rapport ook de aandacht richten op juridische, personele en individuele aspecten. Tot slot geeft de minister aan dat werk wordt gemaakt met de uitbreiding en opleiding van gevangenis- en politiepersoneel.

Slot

De in deze brief toegezegde aanpassingen c.q. vervangingen worden gefinancierd binnen de beschikbare budgettaire kaders. Ten aanzien van de verdere uitwerking van de CPT-aanbevelingen die financiële consequenties kunnen hebben heb ik nog geen definitieve toezeggingen gedaan. Indien in een later stadium CPT-aanbevelingen worden overgenomen zal ik de (eventuele) financiële consequenties en wijze van financieren met u delen.

Alle aanbevelingen van het CPT zullen onder de aandacht worden gebracht van de diverse korpsen en inrichtingen. In aanvulling op de onderhavige reactie beraadt de regering zich nog op aanvullende maatregelen. De Kamer zal hierover nader worden geïnformeerd.

De minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin